

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού.

Αφετηρία και προοπτικές ενός νέου πεδίου

Επιμέλεια:
Γεώργιος Κατσαδώρας, Εμμανουήλ Φωκίδης

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού
Αφετηρία και προοπτικές ενός νέου πεδίου

Επιμέλεια

Γεώργιος Κατσαδώρος, Εμμανουήλ Φωκίδης

Ρόδος, 2022

Ψηφιακή Λαογραφία και σύγχρονες μορφές του λαϊκού πολιτισμού
Αφιερώματα και προοπτικές ενός νέου πεδίου

ISBN 978-618-84330-7-6

Copyright 2022

Εργαστήριο Γλωσσολογίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Επιμέλεια

Γεώργιος Κατσαδώρας

Αναπληρωτής Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εμμανουήλ Φωκίδης

Επίκουρος Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Το σχεδιασμό του εξώφυλλου και οπισθόφυλλου ανέλαβε η graphic designer

Μυρτώ Φωτίου Φεγγερού

LinkedIn: Mirto Fotiou -Feggerou

E-mail: mirtof80@gmail.com

Το σχεδιασμό των μμιδίων ανέλαβε ο

Βαγγέλης Βαλασιάδης

Οι συγγραφείς των άρθρων που δημοσιεύονται στον τόμο διατηρούν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επί των άρθρων τους. Τα άρθρα του τόμου μπορούν να χρησιμοποιηθούν με αναφορά στους συγγραφείς τους. Οι συγγραφείς των άρθρων μπορούν να τα καταθέσουν σε ιδρυματικό ή άλλο αποθετήριο ή να τα δημοσιεύσουν σε άλλη έκδοση, με υποχρεωτική την αναφορά της πρώτης δημοσίευσης του τόμου. Οι συγγραφείς ενθαρρύνονται να δημοσιοποιήσουν την εργασία τους στο Διαδίκτυο.

Περιεχόμενα

Πρόλογος	7
Εισαγωγή.....	10
Αποτελεί το Διαδίκτυο μονόδρομο για τις Σύγχρονες Λαογραφικές Σπουδές; <i>Μαρία Γκασούκα</i>	10
Ψηφιακές πηγές για τη μελέτη του ελληνικού παραδοσιακού πολιτισμού και της λαϊκής θρησκευτικότητας, <i>Εμμανουήλ Γ. Βαρβούνης</i>	20
Α΄ θεματική ενότητα: Θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της ψηφιακής λαογραφίας.....	29
Η σύγχρονη λαογραφία στο πλαίσιο των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών (digital humanities): ορισμοί, περιεχόμενο ερευνητικά πεδία, εργαλεία της Ψηφιακής Λαογραφίας, <i>Αλέξανδρος Γ. Καπανιάρης</i>	30
Παράθυρο στη θάλασσα. Ένα «παράθυρο» στον λαϊκό πολιτισμό μέσα από τον κινηματογράφο και το Διαδίκτυο, <i>Άννα Λυδάκη</i>	49
Οι λαϊκές ψηφιακές ομάδες ως πεδίο της ψηφιακής Λαογραφίας, <i>Ξανθίππη Φουλίδη</i>	56
Β΄ θεματική ενότητα: Διάχυση και διάδοση παραδοσιακών και νέων μορφών του λαϊκού πολιτισμού στον ψηφιακό κόσμο	65
Λαϊκός πολιτισμός και διαδικτυακά μιμίδια: Η εκπαίδευση μέσα από τα μιμίδια κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID-19, <i>Βασιλεία Αντωνάκη, Γεώργιος Κατσαδώρας</i>	66
Η διάχυση και διάδοση της λαογραφίας της Δωδεκανήσου στον ψηφιακό κόσμο, μέσα από δράσεις συλλόγων και ατόμων την περίοδο της καραντίνας, <i>Μαρία Α. Αντωνοπούλου</i>	83
Ο Ray Harryhausen και η απεικόνιση της Μέδουσας στα ψηφιακά παιχνίδια, <i>Ευάγγελος Βαλασιάδης</i>	98
Επιστήμη των πολιτών και πολιτισμός: Η περίπτωση της ψηφιακής καταγραφής του λαϊκού πολιτισμού, <i>Βικτώρια Γαβάνα, Μαγδαληνή Μάρη, Ευαγγελία Καβακλή</i>	116
Οι στρατηγικές ή οι μορφές τρολαρίσματος στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης Facebook., <i>Μαρία Ζαρέντη</i>	129
Creepypasta: Ο ψηφιακός αστικός θρύλος, <i>Μαρία Ζούρου</i>	141
Τα μιμίδια (memes) της πανδημίας του ιού COVID-19: Η διαχείριση του πρωτόγνωρου μέσω ενός σατιρικού είδους του ψηφιακού λαϊκού λόγου, <i>Ρέα Κακάμπουρα, Αφροδίτη-Λήδια Νουνανάκη</i> ..	153
Πολιτικές μνήμης και διαδικασία δόμησης ταυτοτήτων στην ψηφιακή εποχή: Το παράδειγμα του ιστότοπου «Δίκτυο Mikrasiatis.gr», <i>Ιωάννης Καραχρήστος</i>	183
Το λαϊκό εορτολόγιο μέσα από τα διαδικτυακά μιμίδια, <i>Ευηλένα Καρδαμήλα</i>	195
Αινίγματα, παροιμίες και άλλες λαϊκές φράσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης την περίοδο της πανδημίας. Η σελίδα ««Λαϊκές ρήσεις, Αινίγματα και Ανέκδοτα» στο Facebook, <i>Χρυσάνθη Κόζα</i> .	209
Τα λαχνίσματα στον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο: Από το τελετουργικό των υπαίθριων παιδικών παιχνιδιών στο τεχνολογικό σύμπαν του Διαδικτύου., <i>Δημήτρης Ε. Κόκκινος, Ανθούλα Κολιάδη-Τηλιακού</i>	220
Διάχυση πολιτισμικών στοιχείων της Τσακωνιάς μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (η περίπτωση του Facebook), <i>Μαρία-Κομινή Κολινιώτη</i>	235
The tinderisation of romance, <i>Yvonne Kosma, Vasilis Gialatzis, Jojo Ekate Diakoumakou</i>	253

Διαρκείς ανατροφοδοτήσεις μεταξύ πρωτογενούς και δευτερογενούς προφορικότητας: Η κυκλοφορία του κουτσομπολιού από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην καθημερινή ζωή και αντίστροφα, <i>Γιώργος Κούζας</i>	269
Το παιχνίδι στην ψηφιακή εποχή: Το παράδειγμα του ομαδικού ηλεκτρονικού παιχνιδιού μεταξύ ενηλίκων, <i>Κωνσταντίνα Κουτσονικολή</i>	281
Μοιράσου κι εσύ μian ιστορία: Από τη ζωντανή αφηγηματική κοινότητα στη διαδικτυακή συνύπαρξη. Η περίπτωση της Λέσχης Αφήγησης Αθήνας. Όψεις, σκέψεις, προοπτικές, <i>Δημήτρης Β. Προύσαλης</i>	294
Η περίπτωση του Ελληνικού YouTube community: Ένας βιότοπος λαογραφικών φαινομένων μέσα σε μία μικρογραφία της κοινωνίας στο Διαδίκτυο, <i>Αικατερίνη Σχοινά</i>	305
Ο έντεχνος λαϊκός λόγος στο Διαδίκτυο: Δύο παραδείγματα χρήσης των παροιμιών στη διάρκεια της πανδημίας, <i>Γεώργιος Τσερπές, Μαριάνθη Καπλάνογλου</i>	319
Εκδηλώσεις θρησκευτικότητας και λαϊκής ευσέβειας στο χώρο του Διαδικτύου. Το τραγούδι «Μπαγιάσας» του Νικόλα Άσιμου, <i>Νικόλαος Γ. Τσιρέβελος, Εμμανουήλ Χ. Κυριαζάκος</i>	331
Τα διαδικτυακά μμίδια στις ομάδες των αναπληρωτών εκπαιδευτικών στο Facebook, <i>Βαρβάρα Τσούγγου</i>	346
Διαδικτυακός κόμβος «Καρπάθικο Γλέντι»: Η συνεργατική διαδικτυακή ανάπτυξη ενός στοιχείου άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, <i>Βασιλική Χρυσανθοπούλου, Παρασκευή Γ. Κανελλάτου</i>	360
Η εικόνα του θρύλου του βρικόλακα μέσα από ψηφιακά παιχνίδια, <i>Έλενα Ψυχάρη, Ρέα Κακάμπουρα</i>	387
Γ' θεματική ενότητα: Η ψηφιακή λαογραφία στην τυπική, μη τυπική και άτυπη εκπαίδευση	402
Δημιουργία ψηφιακού μουσείου εθιμικών δρώμενων, <i>Χρήστος Θεολόγος, Στέφανος Κυριαζάκος</i>	403
Προσεγγίζοντας τη λαογραφία μέσα από τη θεωρία των πολυγραμματισμών και τη δημιουργική γραφή: Λαϊκά μαγικά παραμύθια και ψηφιακός μετασχηματισμός στη λογοτεχνία του Γυμνασίου, <i>Κωνσταντίνα Καλαούζη</i>	419
Ο λαϊκός πολιτισμός σε συνδυασμό με την χρήση των νέων τεχνολογιών, ως μέσου επικοινωνίας και προσέγγισης μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, <i>Άννα Μαρία Καρακωνσταντίνου</i>	431
Μοντελοποίηση προγράμματος διαχείρισης εκκλησιαστικού κειμηλίου ως συμβολή των προηγμένων τεχνολογιών στην Ψηφιακή Λαογραφία, <i>Αικατερίνη Κορωναίου, Δημήτριος Κοτσιφάκος, Χρήστος Δουληγέρης</i>	444
Η συμβολή του παραδοσιακού χορού στη διαμόρφωση της συλλογικής ταυτότητας. Σχεδιασμός ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως διδασκαλία, <i>Χριστίνα Παληά, Γεώργιος Κατσαδώρος, Απόστολος Κώστας</i>	459
Τα λαϊκά παραμύθια μέσα στη ψηφιακή πραγματικότητα, <i>Αναστάσιος Παππάς</i>	473
Λαϊκός πολιτισμός στην εποχή της τηλεεκπαίδευσης: Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το αντικείμενο της Λαογραφίας και της Ψηφιακής Λαογραφίας στη διδακτική πράξη, <i>Γεώργιος Πασιόπουλος, Ευστάθιος Ξαφάκος</i>	490
Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά στο ψηφιακό περιβάλλον: Μια χαρτογράφηση των διαδικτυακών συλλογών και μουσείων για την ελληνική μουσική, <i>Νίκος Πουλάκης</i>	506
«Όψεις λαϊκής θεραπευτικής στην Ήπειρο, άλλοτε και τώρα»: Εκπαιδευτικές δράσεις Ψηφιακής Λαογραφίας για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, <i>Χαράλαμπος Σταμπόλης, Ρέα Κακάμπουρα</i>	518

Διδάσκοντας τοπική ιστορία, πολιτισμό, παραδόσεις και έθιμα με τη χρήση ψηφιακών παιχνιδιών. Προκαταρκτικά αποτελέσματα από μία μελέτη περίπτωσης στο νησί της Νισύρου, Άννα Χαρτοφύλη, Εμμανουήλ Φωκίδης.....	529
Κατάλογος συγγραφέων	542

Λαϊκός πολιτισμός στην εποχή της τηλεκπαίδευσης: Στάσεις και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για το αντικείμενο της Λαογραφίας και της Ψηφιακής Λαογραφίας στη διδακτική πράξη

Γεώργιος Πασιόπουλος, Ευστάθιος Ξαφάκος
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
pasio-gio@hotmail.com, stathisxafakos@yahoo.com

Περίληψη

Η παρούσα ποσοτική έρευνα μελετά τις στάσεις και αντιλήψεις 156 εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού την περίοδο της τηλεκπαίδευσης και την αξιοποίηση ψηφιακών μέσων. Επιπρόσθετα, διερευνάται γενικά η αξιοποίηση του αντικειμένου της Λαογραφίας, του τρόπου και του βαθμού που αυτό συμβαίνει στη διδακτική πράξη. Από την ανάλυση των ευρημάτων διαπιστώθηκε ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών αξιοποίησε, κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας, ψηφιακά μέσα στη διδασκαλία της Λαογραφίας και περισσότερο σε συνδυασμό με το μάθημα της Γλώσσας, εκφράζεται θετικά ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης και της αξιοποίησης ψηφιακών εφαρμογών και παιχνιδιών, όπως ακόμα οι ίδιοι δηλώνουν σε μεγάλο ποσοστό ότι έχουν εσωτερικά κίνητρα, δηλαδή απολαμβάνουν τη διδασκαλία της. Επίσης, ένα μικρότερο ποσοστό εκπαιδευτικών παρουσιάζεται αποτελεσματικό και ικανό στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης, ωστόσο, βρέθηκε συσχέτιση μεταξύ των εσωτερικών κινήτρων τους και της αντιλαμβανόμενης αποτελεσματικότητάς τους. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια λαϊκής παράδοσης, συμμετέχουν σε πολιτιστικούς συλλόγους, αλλά και έχουν εφαρμόσει εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τη λαϊκή παράδοση, δηλώνουν ότι έχουν περισσότερα εσωτερικά κίνητρα και αισθάνονται πιο αποτελεσματικοί. Η παρούσα έρευνα φιλοδοξεί να συμβάλει στην αναβάθμιση της διδασκαλίας του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Λέξεις-κλειδιά: λαϊκός πολιτισμός, πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στάσεις και αντιλήψεις, τηλεκπαίδευση, ψηφιακή λαογραφία

Abstract

The present quantitative research investigates the attitudes and perceptions of 156 Primary school teachers regarding the teaching of folklore and the use of digital media during the period of remote learning. In addition, the utilization of the subject of Folklore, the way and the degree that this happens in the didactic practice is generally investigated. The data analysis revealed that the majority used, during distance learning, digital tools in the teaching of Folklore and more in combination with the Greek Language lesson, they answered positively towards of the usefulness of folk tradition and the use of digital applications and games, as they also stated to a large extent that they are intrinsically motivated, that is, they enjoyed teaching folk tradition. Also, a smaller percentage of teachers indicate that they are affective in teaching folklore, however, a positive correlation was found between their intrinsic motivations and their perceived self-efficacy. That is, the more teachers enjoy teaching folklore, the more they declare themselves more capable of managing it. Finally, primary school teachers who have attended folklore seminars, they participate in cultural associations, and they have implemented folklore education programs say they have more intrinsic motivations and feel more effective. The present research aims to contribute to the upgrading of the teaching of the specific subject.

Key words: digital folklore, folk culture, perceptions and attitudes, primary education, remote learning

Εισαγωγή

Με την εξάπλωση της πανδημίας του COVID-19, επικράτησαν σε όλον τον κόσμο πρωτόγνωρες συνθήκες που δεν άφησαν ανεπηρέαστη και την εκπαιδευτική κοινότητα σε όλο τον κόσμο. Πολίτες και μαθητές αναγκάστηκαν να κλειστούν στα σπίτια τους και η μάθηση απέκτησε έναν διαφορετικό χαρακτήρα από αυτό που ξέραμε έως σήμερα (Ταλού, 2021). Ειδικότερα, τα σχολεία στην Ελλάδα ανέστειλαν τη δια ζώσης λειτουργία τους στις 11 Μαρτίου 2020 και προκρίθηκε ως αναγκαία η λύση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ώστε να διευκολυνθεί η επικοινωνία ανάμεσα στην εκπαιδευτική και τη μαθητική κοινότητα και να συνεχιστεί με αυτόν τον τρόπο η μαθησιακή διαδικασία (Κανελλόπουλος & Κουτσούμπα, 2019). Η νέα αυτή πραγματικότητα δημιούργησε νέες ανάγκες επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών αλλά και νέες προσεγγίσεις διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων. Η εκπαιδευτική κοινότητα ωθήθηκε σε μια νέα ψηφιακή πραγματικότητα, σε πολλούς άγνωστη μέχρι εκείνη τη στιγμή, χωρίς εφόδια και κατάλληλη προετοιμασία (Ταλού, 2021).

Το αντικείμενο της Λαογραφίας και η διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού στα πλαίσια της διδακτικής πράξης αποτελεί ένα αντικείμενο με πολλές ιδιαιτερότητες, καθώς ενώ δεν αποτελεί αυτόνομο διδακτικό αντικείμενο σύμφωνα με τα Προγράμματα Σπουδών, διατρέχει κάθετα την ύλη των περισσότερων μαθημάτων του ωρολόγιου προγράμματος με τη μορφή κειμένων ή εικόνων, με πιο χαρακτηριστικά τα εγχειρίδια της γλώσσας και της λογοτεχνίας.

Στη νέα αυτή πραγματικότητα για την εκπαίδευση, η παρούσα εργασία θέλησε να ερευνήσει τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στην καθημερινότητα της διδακτικής πράξης αλλά και κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί δίδαξαν ή όχι στην περίοδο εφαρμογής της τηλεεκπαίδευσης, θεματικές που συνδέονται άμεσα με τον λαϊκό πολιτισμό, με αφορμή ποια μαθήματα και αξιοποιώντας ποια εργαλεία. Επιπρόσθετα, διερευνά τα εσωτερικά κίνητρα των εκπαιδευτικών αλλά και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους ως προς τη διδασκαλία θεματικών που άπτονται του λαϊκού πολιτισμού.

Στην πρώτη ενότητα γίνεται μια σύνοψη του ρόλου και της θέσης της επιστήμης της Λαογραφίας με έμφαση στη νέα διαμορφούμενη ψηφιακή πραγματικότητα που γεννά ο ρόλος του Διαδικτύου και παρουσιάζεται η θέση που διακατέχει στις μέρες ο λαϊκός πολιτισμός στη διδασκαλία των αντικειμένων της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και του ρόλου που καλείται να διαδραματίσει ο σύγχρονος εκπαιδευτικός. Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται η μεθοδολογία της παρούσας έρευνας, ενώ στην τρίτη ενότητα καταγράφονται τα αποτελέσματά της όπως αυτά αποτυπώθηκαν μετά την επεξεργασία τους με τη χρήση του στατιστικού πακέτου spss. Τέλος, η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα και τη συζήτηση.

Η Λαογραφία και λαϊκός πολιτισμός στον 21ο αιώνα

Από καιρό η επιστήμη της Λαογραφίας έπαψε να περιορίζει το επιστημονικό της ενδιαφέρον στην μελέτη των πληθυσμών της υπαίθρου και διευρύνει τους ορίζοντές της στη μελέτη κάθε λαϊκής ομάδας (Αυδίκος, 2009, σ. 344). Κατά αυτόν τον τρόπο, εγκαταλείπει βαθμιαία τον εθνικό της προσανατολισμό και εστιάζει σε έναν πιο κοινωνικό-ιστορικό, εκεί όπου το αντικείμενο χάνει τον μνημειακό του χαρακτήρα και αποκτά χαρακτηριστικά κοινωνικού-πολιτισμικού φαινομένου (Νιτσιάκος, 2008, σ. 224). Η έννοια της συλλογικότητας τοποθετείται στο επίκεντρο και γίνεται βασικό γνώρισμα των επιλογών της αποδεχόμενη τη ζωτική σημασία που έχει ο λαϊκός πολιτισμός και οι σύγχρονες εκφάνσεις του για ολόκληρη την ανθρωπότητα (Γκασούκα & Φουλίδη, 2012, σ. 139-Αυδίκος, 2009, σ. 344). Ο λαϊκός πολιτισμός δεν εμφανίζεται πλέον ως κάτι στατικό και αμετακίνητο

στο χρόνο. Αντιθέτως, είναι κατάληξη μιας δημιουργικής ώσμωσης μεταξύ παραδοσιακών και νεωτερικών στοιχείων, ως αποτέλεσμα σύγκρουσης ή και ανταλλαγής στοιχείων κάτω από το πρίσμα των απαιτήσεων που θέτει ο σύγχρονος τρόπος ζωής (Κατσαδώρας, 2011). Ίσως για αυτό ο λαϊκός πολιτισμός συνεχίζει να εκπέμπει ακόμα τη γοητεία του και στις αρχές του 21ου αιώνα και πολλές επιστήμες όπως η ιατρική, η αρχιτεκτονική και η μουσική στρέφουν το ενδιαφέρον τους στις εμπειρίες του λαϊκού ανθρώπου για να δώσουν απαντήσεις στα ερωτήματά τους (Αυδίκος, 2014, σ. 7). Το ίδιο ενδιαφέρον δείχνει και το σχολείο. Ο λαϊκός πολιτισμός αποτελεί ένα προνομιακό πεδίο για την θεωρητική και μεθοδολογική εξέταση των εκπαιδευτικών πρακτικών αλλά και των παιδαγωγικών μεθόδων και πολιτισμικών αφητηριών τους (Κοζιού-Κολοφωτιά, 2014, σ. 5), καθώς η τεχνολογία επηρεάζει τον τρόπο μελέτης των λαογραφικών φαινομένων και μαζί επηρεάζεται ταυτόχρονα και ο τρόπος που πραγματοποιείται η διδασκαλία των λαογραφικών φαινομένων στην εκπαίδευση στα πλαίσια της διδακτικής πράξης.

Λαογραφία και λαϊκός πολιτισμός στην εποχή του Διαδικτύου

Ο λαϊκός πολιτισμός περιλαμβάνει μια σειρά από φαινόμενα. Μπορούμε να αναφέρουμε το μύθο, το παραμύθι, το θρύλο, το τραγούδι, την παροιμία, το αίνιγμα, το χορό, τις δοξασίες, τα παιχνίδια, τις χειρονομίες, τη διατροφή, την ενδυμασία κ.ά. (Κατσαδώρας, 2013, σσ. 100-101). Ο λαϊκός πολιτισμός, όπως σε κάθε εποχή, ακολουθεί τις εξελίξεις της εποχής του και προσαρμόζεται σε αυτές. Οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε), προεξέχοντας των πολυμεσικών και διαδικτυακών εφαρμογών έχουν δημιουργήσει ένα νέο διαδραστικό πλαίσιο στον τρόπο επικοινωνίας (Καπανιάρης, 2017, σ. 27). Κατά συνέπεια, ο λαϊκός πολιτισμός στις μέρες μας διαχέεται μέσα από τα σύγχρονα επικοινωνιακά μέσα όπως είναι το Διαδίκτυο (Γκουντούμα, 2018, σ. 24), σε μια σχέση που μόνο ως ανταγωνιστική δεν πρέπει να χαρακτηριστεί (Καπανιάρης, 2017, σ. 29). Σύμφωνα με τον Κατσαδώρα (2013), το Διαδίκτυο, ως προς το τρόπο που μεταδίδεται η πληροφορία, εμφανίζει στοιχεία προφορικότητας παρά με την εγγραματοσύνη, («Τυπικά μόνο η γραπτή μορφή του περιεχομένου είναι ανοιχτή σε μετατροπές και επιδιορθώσεις σε ένα όλο και διευρυμένο φάσμα χρηστών» (Κατσαδώρας, 2013, σ. 106), γεγονός που κάνει την επιστήμη της Λαογραφίας να καταφέρνει να εμπλουτίζει το υλικό της και να ανανεώνεται συνεχώς σε μια απ' ευθείας σύνδεση και αλληλεπίδραση γλώσσας και πρακτικής (Γκασούκα κ.ά., σ. 104) αλλά και αναγνωρίζοντας παράλληλα τη συμβολή του Διαδικτύου στη δημιουργία νέων μορφών λαϊκού πολιτισμού (Κατσαδώρας, 2011). Όπως και με τον «*homo urbanus*» (Μερακλής, 2014 όπως αναφ. στους Βαλασιάδη, Κατσαδώρα, Κακάμπουρα & Φωκίδη, 2017) κατά το παρελθόν, έτσι και τώρα γίνεται λόγος για την ανάδυση ενός νέου τύπου ανθρώπου, του «*homo interneticus*» με διαφορετικά όμως χαρακτηριστικά, διαφορετικό πλαίσιο αξιών, που κατασκευάζει σταδιακά έναν δικό του πολιτισμό (Μιχαήλ, 2009).

Τηλεκπαίδευση στην περίοδο της πανδημίας

Οι πρωτόγνωρες συνθήκες που επικράτησαν σε όλο τον κόσμο, εξαιτίας της πανδημίας COVID-19, υποχρέωσε 1,5 δις περίπου του εκπαιδευτικού και μαθητικού πληθυσμού να βρεθεί εκτός της διαζώσης λειτουργίας των σχολείων (Τσινάκος, 2020· Ξαφάκος, Τζήλου & Πασιόπουλος, 2021). Μάλιστα, τα Πανεπιστήμια της Αμερικής εισήγαγαν για πρώτη φορά τον όρο «Επείγουσα εξ αποστάσεως διδασκαλία» για να καταδείξουν το μέγεθος της πρόκλησης αλλά και την απρόσμενη εξέλιξη της εμφάνισης της πανδημίας (Hodges, Moore, Lockee, Trust & Bond, 2020· Motiejūnaitė-Schulmeister & Crosier, 2020).

Στην Ελλάδα οι νέες αυτές συνθήκες διαμόρφωσαν μία κατάσταση γεμάτη προκλήσεις όχι μόνο για μαθητές και εκπαιδευτικούς αλλά και για τους ίδιους τους γονείς (Σοφός, 2020). Σε ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον που δεν είχε την ανάλογη κουλτούρα χρήσης των νέων μέσων έπρεπε να βρεθούν λύσεις με σε σύντομο χρονικό ορίζοντα. Καθώς μια νέα κουλτούρα ψηφιακής μάθησης

φάνταζε ιδιαίτερα δύσκολη, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΑΙΘ), ανταποκρινόμενο στις έκτακτες περιστάσεις, εφάρμοσε μια σειρά από μέτρα περισσότερο ρεαλιστικά και συμβατά με τις εξελίξεις, ενεργοποιώντας ψηφιακά εργαλεία και πλατφόρμες μέσω του πανελληνίου σχολικού δικτύου (e-Me, e-Class και Webex) και θέτοντας την εκπαιδευτική τηλεόραση στην υπηρεσία των μαθητών (Παπαδημητρίου, 2020).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού μέσα αυτό το πλαίσιο γίνεται πιο σύνθετος και πολυδιάστατος αποκτώντας μια νέα δυναμική. Ο τελευταίος αναλαμβάνει το ρόλο του συντονιστή, του συμβούλου, του καθοδηγητή και του εμπνευστή σε όλη τη φάση της εφαρμογής της εξ αποστάσεως διδασκαλίας. Η επιλογή και η εφαρμογή των κατάλληλων μέσων θα κρίνει την επιτυχία και το παραγόμενο αποτέλεσμα της διδασκαλίας. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις νέες συνθήκες και η εξοικείωσή τους με τα νέα μέσα κρίνεται πλέον ως απαραίτητη προϋπόθεση και συνθήκη (Παπαδημητρίου & Λιοναράκης, 2016 · Κλαδά, 2021).

Στο πλαίσιο αυτό οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να διαχειριστούν τα γνωστικά αντικείμενα με τα ψηφιακά μέσα που προτάθηκαν από το υπουργείο. Ως εκ τούτου, και το αντικείμενο της Λαογραφίας, όπως αυτό συμπεριλαμβάνεται στα γνωστικά αντικείμενα έπρεπε να διδαχτεί με τη χρήση των ψηφιακών μέσων που προτάθηκαν. Τα ψηφιακά μέσα εξυπηρετούν τους διδακτικούς στόχους του εκπαιδευτικού στη διδασκαλία ενοτήτων που άπτονται περιεχομένου που σχετίζεται με το λαϊκό πολιτισμό (Καπανιάρης, 2020).

Η διδακτική του λαϊκού πολιτισμού στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση

Η διδακτική αξία του λαϊκού πολιτισμού έχει αναγνωριστεί από πολλούς σημαντικούς λαογράφους καθώς και η χρησιμότητά του στην διαπαιδαγώγηση των μαθητών σύμφωνα με τις αξίες και τις πρακτικές του. Μάλιστα, είναι τόσο δυνατή η σχέση μεταξύ παιδαγωγικής επιστήμης και λαϊκού πολιτισμού που της έχει αποδοθεί ο όρος «παιδαγωγική λαογραφία» (Καπανιάρης, 2017, σ. 51· Αρβανίτη & Χρυσανθοπούλου, 2014, σ. 37). Η αξία του λαϊκού πολιτισμού φαντάζει αμετάβλητη και σταθερή σε αντιδιαστολή με το ευμετάβλητο των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών που έχει στρέψει τα παιδιά σε πιο σύγχρονα μονοπάτια που ξεφεύγουν από την λαϊκή κουλτούρα (Καπανιάρης, 2017, σ. 51· Παπά, 2018, σ. 26).

Στη χώρα μας η διδακτική του λαϊκού πολιτισμού στερείται ενός οργανωμένου πλαισίου διδασκαλίας που να συνοδεύεται από επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών. Ως συνέπεια, δεν υπάρχει αυτόνομο μάθημα στο ωρολόγιο πρόγραμμα. Όποιες αναφορές εντοπίζονται, διατρέχουν οριζόντια τα σχολικά αντικείμενα του δημοτικού με τη μορφή κυρίως κειμένων και εικόνων. Κατά κανόνα διακρίνουμε αρκετές ειδικές θεματικές για τον λαϊκό πολιτισμό στα εγχειρίδια της λογοτεχνίας και της γλώσσας, ενώ μικρότερες αναφορές υπάρχουν στη μελέτη περιβάλλοντος, τη μουσική, τα θρησκευτικά, τα εικαστικά κ.ά. (Γκασούκα κ.ά., 2012, σ. 117· Καπανιάρης, 2017, σ. 58· Σταυριανού, 2019, σ. 102). Ωστόσο, οι αναφορές φαίνεται ότι φθίνουν, καθώς μετακινούμαστε από τις μικρότερες στις μεγαλύτερες τάξεις του δημοτικού (Μπενέκος, 2013, σσ. 668-669).

Παρόλα αυτά, έχει αποδειχτεί ότι η διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού προσδίδει στους μαθητές των μικρότερων αλλά και των μεγαλύτερων τάξεων πολλαπλά οφέλη (Γκασούκα κ.ά., 2012). Χαρακτηριστικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι πέρα από τη γνωριμία των μαθητών με τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις του τόπου και της πατρίδας τους, γνωρίζουν ακόμα τις απόψεις, τα πιστεύω, τις πρακτικές, τις συμπεριφορές κατοίκων, παραδοσιακών κοινοτήτων και λοιπών λαϊκών ομάδων. Επιπρόσθετα, μεταξύ των άλλων, διευρύνουν τη φαντασία τους και το νόημα του κόσμου, διαμορφώνουν θετικά/αρνητικά συναισθήματα για ήρωες/ίδες, αναπτύσσονται τα ίδια ολόπλευρα γνωστικά και γλωσσικά, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους, αναπτύσσουν την αισθητική τους, αποκτούν πρότυπα και νέες γνώσεις που τους γεμίζουν με ικανοποίηση και αυτοπεποίθηση (Γκασούκα κ.ά., 2012, σσ. 135-136), πάντα με τη καθοδήγηση και την επίβλεψη του εκάστοτε εκπαιδευτικού, ο ρόλος του οποίου θεωρείται κομβικός.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού

Αδιαμφισβήτητα ο εκπαιδευτικός κατέχει εξέχουσα θέση στο τρόπο με το οποίο θα διεξαχθεί η διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού. Ο τελευταίος, πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη του ότι ο λαϊκός πολιτισμός στηριζόταν διαχρονικά στη βιωματική σχέση των παιδιών με τη λαϊκή παράδοση, η οποία σε μεγάλο βαθμό έχει περιοριστεί εξαιτίας της αστικοποίησης και έχει περιοριστεί στις φολκλορικές αναπαραστάσεις των πόλεων. Αυτό που θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφευχθεί είναι η παγίδα του «καλού παρελθόντος» και του «κακού παρόντος», που οδηγεί σε λάθος προσλήψεις του νεοελληνικού πολιτισμού συνολικά. Η σύνδεση παρόντος και παρόντος θεωρείται κομβική στη βάση της δημιουργίας ικανοποιητικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Καπανιάρης, 2017, σσ. 52-53).

Ταυτόχρονα, η διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού αποτελεί πολύτιμο παιδαγωγικό εργαλείο αλλά και μέσο για την πολιτισμική ευαισθητοποίηση των παιδιών, ενώ ταυτόχρονα δίνει την ευκαιρία της ένταξης σε ένα ευρύτερο πλαίσιο μιας σύγχρονης διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στη βάση της κατανόησης της ατομικής και πολιτισμικής μας ταυτότητας (Καπανιάρης, 2017, σ. 53-Γκασούκα κ.ά., 2012, σ. 131) ιδιαίτερα σε μια εποχή που η παιδαγωγική επιστήμη εστιάζει όλο και περισσότερο στη διαφορετικότητα που προέρχεται από τις πολιτισμικές και κοινωνικές συνθήκες (Αρβανίτη κ.ά., 2014, σ. 39) Με τον κατάλληλο σχεδιασμό, την κατάλληλη διδασκαλία και μελέτη του λαϊκού πολιτισμού μπορεί να αναδειχτούν οι πτυχές που δεν είναι ορατές στο πλαίσιο της κυρίαρχης κουλτούρας, δηλαδή της καλύτερης κατανόησης της πολιτισμικής ποικιλομορφίας και των διαφορετικών απόψεων για τον κόσμο, κάτι που αποτελεί έκφανση κυρίως των αστικών περιοχών. Στη σημαντική αυτή επιδίωξη η Λαογραφία μπορεί να παρέχει στο σημερινό εκπαιδευτικό τα εργαλεία για τη διαμόρφωση των κατάλληλων δράσεων και προγραμμάτων πολιτισμικής ανταλλαγής και επικοινωνίας μέσω θρύλων, παραδόσεων, τραγουδιών, παραμυθιών κ.ά. προσφέροντας την επιδιωκόμενη βιωματική προσέγγιση του υλικού με ταυτόχρονη υπέρβαση των προκαταλήψεων και των στερεοτυπικών αντιλήψεων. Κατά αυτόν τον τρόπο, τα παιδιά έστω και ασυνείδητα μπορούν να προσλάβουν τον πολιτισμό ως γέφυρα μεταξύ των ανθρώπων και του περιβάλλοντός τους (Γκασούκα κ.ά., 2012, σσ. 131-132). Απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών είναι η κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για να είναι σε θέση να αξιοποιήσουν στο έπακρο όλες τις πτυχές και τις δυνατότητες του υλικού στις διδακτικές τους παρεμβάσεις, έχοντας πάντα ως γνώμονα τις επιδράσεις που επιφέρει η εποχή της παγκοσμιοποίησης με τον κίνδυνο της πολιτισμικής αφομοίωσης και της απώλειας των ιδιαίτερων και ξεχωριστών χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής (Γκασούκα κ.ά., 2012, σ. 120). Η επιμόρφωση δύναται επίσης να παρέχει τα κατάλληλα κίνητρα και εφόδια στους εκπαιδευτικούς, ώστε να καθίστανται οι τελευταίοι πιο αποτελεσματικοί στη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας (Αθανασούλα-Ρέππα, Ανθοπούλου, Κατσουλάκης & Μαυρογιώργος, 1999).

Τα κίνητρα και η αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών

Τα τελευταία δύο χρόνια, η πανδημία του COVID-19, προκάλεσε μια σειρά αλλαγών στο πλαίσιο λειτουργίας της εκπαίδευσης και επηρέασαν ειδικότερα την ίδια τη διδακτική και μαθησιακή διαδικασία, μετατρέποντάς την από δια ζώσης σε εξ αποστάσεως μέσα σε μόνο λίγες μέρες. Η επιτυχία της εφαρμογής της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη σχηματοποιημένη αντίληψη που έχουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί για την αυτοαποτελεσματικότητά τους ως προς τη διαχείριση των πολλαπλών προεκτάσεων που προκύπτουν από την εφαρμογή της απομακρυσμένης μάθησης. (Cardullo, Wang, Burton & Dong, 2021, σ. 32).

Η θεωρία της αυτοαποτελεσματικότητας στηρίζεται στην κοινωνιογνωστική μελέτη όπως αυτή θεμελιώθηκε από τον Bandura (1977, 2006 όπως αναφ. στις Κουλλαπή & Λύρα, 2020, σ. 34) και βασίζεται στην αντίληψη ότι ο άνθρωπος έχει την ικανότητα να ασκήσει επιρροή στο παραγόμενο αποτέλεσμα ενεργειών που φαντάζουν ικανές να επηρεάσουν σε μεγάλο βαθμό τη ζωή του.

Επιπρόσθετα, η σημαντικότητα της άποψης που έχει το κάθε άτομο για την αυτοαποτελεσματικότητά του αναδεικνύεται από το γεγονός ότι αυτή καθορίζει τον τρόπο σκέψης και τα συναισθήματά του. Σύμφωνα με τον Bandura (1994, σ. 71), υπάρχουν τέσσερις πηγές που μπορούν να επηρεάσουν την αυτοαποτελεσματικότητα ενός ατόμου: οι εμπειρίες μέσα από τα διάφορα βιωμένα περιστατικά, τα πρότυπα, καθώς ο άνθρωπος παρατηρεί και αντιγράφει διαφορετικές συμπεριφορές, οι κοινωνικές επιρροές και τα σχόλια, και τέλος, η σωματική και συναισθηματική κατάσταση φαίνεται να επηρεάζει την κρίση του ατόμου για τις δυνατότητές του.

Πιο συγκεκριμένα, στους εκπαιδευτικούς, η αυτοαποτελεσματικότητα συνδέεται στενά με την πεποίθησή τους σχετικά με τις ικανότητές τους να ασκήσουν το μαθησιακό τους έργο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες επιφέροντας απτά αποτελέσματα και ασκώντας θετική επίδραση σε κάθε τύπο μαθητή με τον οποίο θα αλληλοεπιδράσουν εντός διδακτικού πλαισίου. Οι πιο αφοσιωμένοι εκπαιδευτικοί στο έργο τους είναι αυτοί που εμφανίζουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά αυτοαποτελεσματικότητας, ενώ παράλληλα βιώνουν και μικρότερα αισθήματα άγχους (Κουλλαπή κ.ά., 2020, σ. 35). Επιπρόσθετα, σε έρευνες που διεξήχθησαν σε δασκάλους, δείχνει ότι η υψηλή αυτοαποτελεσματικότητα μειώνει τους κινδύνους της καρδιακής υγείας και παράλληλα μειώνει και τα επίπεδα κόπωσης και σωματικού πόνου (Burnout) (Wang, Hall & Ramini, 2015, σσ. 121-122).

Μια σειρά από παράγοντες φαίνεται να επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών. Ένας από αυτούς σχετίζεται άμεσα με την ικανοποίηση από την εργασία (Skaalvik & Skaalvik, 2010, σ. 1064). Αντίθετα, η ηλικία σε συνδυασμό με τα χρόνια προϋπηρεσίας αλλά και η προσωπική προετοιμασία δε φαίνεται να επιδρούν με τον ίδιο σταθερό τρόπο. Από την άλλη μεριά, η αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών σχετίζεται άμεσα με την ικανότητα χρήσης των Τ.Π.Ε. (Dolighan & Owen, 2021, σσ. 96-98), όσο υψηλότερα είναι τα επίπεδα αυτοαποτελεσματικότητας, τόσο αυξάνονται και οι πιθανότητες οι εκπαιδευτικοί να είναι θετικοί όταν και θα εφαρμόσουν νέες μεθόδους στη διδακτική πράξη (Κουλλαπή κ.ά., 2020, σ. 35) γεγονός που πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερως υπόψη, καθώς με την εκδήλωση της πανδημίας, οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να κάνουν εκτεταμένη χρήση των νέων τεχνολογιών, παρόλο που μεγάλος αριθμός από αυτούς δεν είχαν στο παρελθόν μπει σε αντίστοιχες διαδικασίες.

Σκοπός της έρευνας

Από την επισκόπηση της υφιστάμενης ελληνικής βιβλιογραφίας εντοπίζονται κυρίως διδακτικές παρεμβάσεις και μελέτες περίπτωσης σε σχέση με τη διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού στη σχολική τάξη (Λυκεσάς & Τυροβολά, 2007· Ζιώγα, 2010· Χρήστου, Λάμπρου, Ρούκα, Μπιχάκη, Παλιουδάκης, Καρεκλίδη, Τασάνη, & Αποστολίδου, 2020), ενώ σε επίπεδο διδακτορικής διατριβής υπάρχουν δύο πολύ ενδιαφέρουσες και ενδελεχείς μελέτες των Καπανιάρη και Φουλίδη που σχετίζονται με την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία του λαϊκού πολιτισμού και στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού (Καπανιάρης, 2017· Φουλίδη, 2015).

Φαίνεται ότι δεν υπάρχουν σχετικές έρευνες που μελετούν τις απόψεις των εκπαιδευτικών και το αντικείμενο της Λαογραφίας στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Για αυτό το λόγο επιλέχθηκε η παρούσα έρευνα να διερευνήσει τις απόψεις και τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη, τα εσωτερικά κίνητρά τους και την αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητά τους ως προς τη διαχείριση θεματικών ενοτήτων που αντλούν το υλικό τους από το ευρύτερο χώρο της Λαογραφίας.

Επιμέρους στόχος:

Η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών, ως προς τον τρόπο διαχείρισης της λαϊκής παράδοσης στην εποχή της τηλεκπαίδευσης αλλά και την αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων για τη διδασκαλία της.

Ερευνητικά ερωτήματα

- Ποια είναι η άποψη των εκπαιδευτικών ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη;
- Σε ποιον βαθμό οι εκπαιδευτικοί έχουν εσωτερικά κίνητρα για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης και ποια είναι η άποψή τους ως προς την αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητά τους;
- Υπάρχει σχέση ανάμεσα στην αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και τα εσωτερικά κίνητρα των εκπαιδευτικών;
- Υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα ατομικά και επαγγελματικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών και τις υπό διερεύνηση μεταβλητές;
- Ποια ψηφιακά μέσα και ποιες διαδικτυακές εφαρμογές θεωρούν οι εκπαιδευτικοί πιο κατάλληλες για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης και ποιο υλικό που σχετίζεται με τη λαϊκή παράδοση χρησιμοποιούν από το Διαδίκτυο;
- Με αφορμή ποιο μάθημα διδάσκουν αντικείμενα που σχετίζονται με τη λαϊκή παράδοση;
- Ποια είναι η άποψη των εκπαιδευτικών ως προς την αξιοποίηση των ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης;

Μεθοδολογία της έρευνας

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια ποσοτική έρευνα που έγινε με την εφαρμογή ερωτηματολογίου κλειστού τύπου με χρήση της πεντάβαθμης κλίμακας Likert (Διαφωνώ, Μάλλον διαφωνώ, Ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ, Μάλλον συμφωνώ, Συμφωνώ) και επιδιώκεται η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με απόψεις και αντιλήψεις που έχουν για το πόσο χρήσιμη είναι η διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης στη διδασκαλία αλλά και ποια είναι τα εσωτερικά κίνητρα καθώς και η αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητά τους ως προς τη διδασκαλία ενοτήτων που άπτονται της θεματολογίας της Λαογραφίας (Creswell, 2011, σ. 204· Robson, 2007).

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 156 εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, Δάσκαλοι (ποσοστό 85,1%) και Νηπιαγωγοί (ποσοστό 14,9%) εκ των οποίων οι 125 ήταν γυναίκες (ποσοστό 80,1%) και οι 31 άντρες (ποσοστό 19,9%). Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες είχαν 11-20 έτη προϋπηρεσίας (ποσοστό 42,3%) και έχουν μόνιμη σύμβαση εργασίας (ποσοστό 73,1%). Επιπρόσθετα, το μεγαλύτερο μέρος των εκπαιδευτικών που απάντησε στο ερωτηματολόγιο υπηρετεί σε σχολείο που ανήκει σε αστική περιοχή (ποσοστό 73,7%), ενώ ένα μικρότερο μέρος υπηρετεί σε νησιωτικές (13,5%) και αγροτικές περιοχές (12,8%).

Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των πρωτογενών δεδομένων των εκπαιδευτικών, περιελάμβανε μία σειρά από ερωτήσεις που αφορούσαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, καθώς και κλίμακες μέτρησης των εννοιολογικών κατασκευών που μελετήθηκαν. Δημιουργήθηκαν συγκεκριμένες ερωτήσεις, με σκοπό να διερευνηθούν οι απόψεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών ως προς τη χρησιμότητα της Λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη, τα εσωτερικά κίνητρά τους και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους ως προς τη διδασκαλία αντίστοιχων θεματικών.

Δομή του ερωτηματολογίου

Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου δημιουργήθηκαν ερωτήσεις σχετικά με τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Επίσης, 3 ερωτήσεις δημιουργήθηκαν για τα εσωτερικά κίνητρα με σκοπό να διερευνηθεί πόσο αρέσει στους εκπαιδευτικούς να διδάσκουν θέματα της λαϊκής παράδοσης, οι οποίες ερωτήσεις στη συνέχεια ομαδοποιήθηκαν σε μία μεταβλητή, καθώς επίσης και ερωτήσεις που μετρούσαν την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους. Ειδικότερα, υιοθετήθηκαν τέσσερις (4) προτάσεις, που αφορούν την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών ως προς τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης από την κλίμακα των Barros et al (2010), οι οποίες προσαρμόστηκαν στα ελληνικά και τρεις (3) δηλώσεις για τα εσωτερικά κίνητρά τους (Fernet et al., 2008), οι οποίες και αυτές προσαρμόστηκαν για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης. Ο δείκτης εσωτερικής συνοχής για την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα ήταν Cronbach's $\alpha = 0,7$ και για τα κίνητρα Cronbach's $\alpha = 0,903$. Επιπρόσθετα, 1 ερώτηση διερεύνησε τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης, κατά πόσο δηλαδή η τελευταία αναδεικνύεται μέσα από τη διδασκαλία των εκπαιδευτικών και 2 ερωτήσεις διερεύνησαν τα γνωστικά αντικείμενα με τα οποία συνδέεται περισσότερο η λαϊκή παράδοση. Τέλος, 4 ερωτήσεις δημιουργήθηκαν για να διερευνηθούν τον βαθμό αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης στο πλαίσιο της εφαρμογής της ψηφιακής λαογραφίας.

Στατιστικές μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων

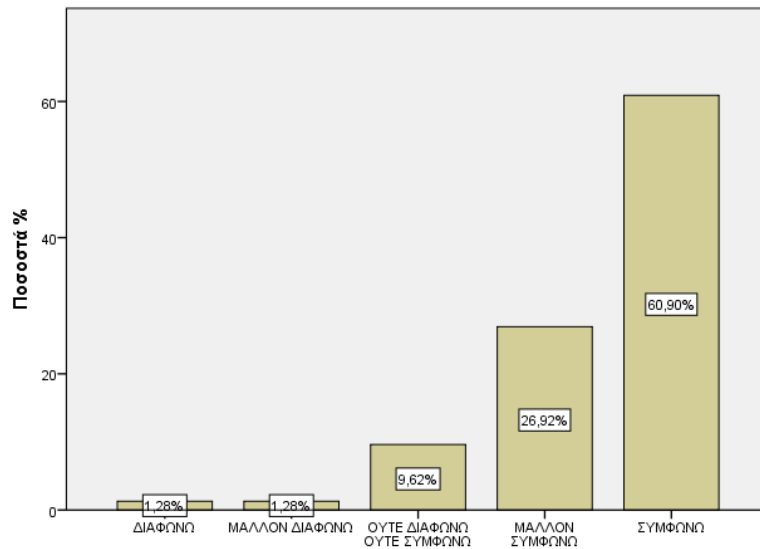
Για την ανάλυση των πρωτογενών ποσοτικών δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το Στατιστικό Πακέτο Ανάλυσης για τις Κοινωνικές Επιστήμες (SPSS), η έκδοση 23. Έγιναν αναλύσεις περιγραφικής στατιστικής, προκειμένου να διερευνηθούν οι συχνότητες των απαντήσεων των εκπαιδευτικών, καθώς και τα ποσοστά συμφωνίας. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν στατιστικοί έλεγχοι, προκειμένου να εξεταστούν πιθανές διαφοροποιήσεις (T-test), όπως ακόμη έγιναν έλεγχοι για να διαπιστωθούν πιθανές συσχετίσεις (Pearson's correlations) ανάμεσα στις υπό διερεύνηση μεταβλητές.

Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο (βλ. Παράρτημα), κοινοποιήθηκε μεταξύ του διαστήματος Ιουνίου-Σεπτεμβρίου 2021 σε εκπαιδευτικές ομάδες στο κοινωνικό δίκτυο Facebook (Creswell, 2011) και απευθυνόταν σε δασκάλους και Νηπιαγωγούς. Επομένως, η δειγματοληψία χαρακτηρίζεται ως βολική. Ακόμη, στάλθηκε και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε προσωπικές ηλεκτρονικές διευθύνσεις των εκπαιδευτικών. Στους ίδιους γνωστοποιήθηκε ότι τα αποτελέσματα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν για καθαρά ερευνητικούς σκοπούς και διαβεβαιώθηκε η διασφάλιση της ανωνυμίας τους. Ο χρόνος συμπλήρωσής του δεν υπερέβαινε τα 15 λεπτά της ώρας. Το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε ηλεκτρονική μορφή (Google form).

Αποτελέσματα

Ερευνητικό ερώτημα 1: Ποια είναι η άποψη των εκπαιδευτικών ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη; Μεγάλο ποσοστό 60,9% και 26,92% συμφωνεί και μάλλον συμφωνεί αντίστοιχα ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη. Τα ποσοστά διαφωνίας είναι πολύ μικρά (Γράφημα 1).

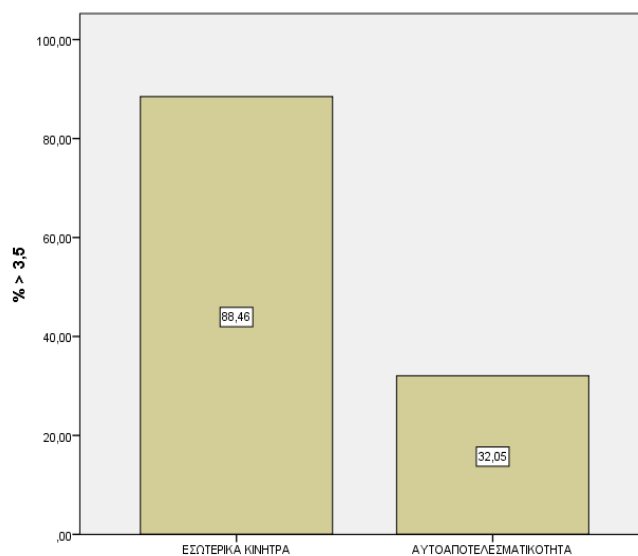

Γράφημα 1. Απόψεις των εκπαιδευτικών ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη

Ερευνητικό ερώτημα 2: Σε ποιον βαθμό οι εκπαιδευτικοί έχουν εσωτερικά κίνητρα για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης και ποια είναι η άποψή τους ως προς την αντιλαμβανόμενη αποτελεσματικότητά τους; Οι εκπαιδευτικοί εκφράζονται σαφώς θετικά ως προς τα εσωτερικά κίνητρά τους για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης (Μ.Τ.=4,46), ενώ αναφορικά με την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους εκφράζονται ασθενώς θετικά (Πίνακας 1). Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (88,5%) εκφράζεται θετικά ως προς την ύπαρξη εσωτερικών κινήτρων (συμφωνεί και μάλλον συμφωνεί). Μικρό ποσοστό των εκπαιδευτικών (32,5%) συμφωνεί και μάλλον συμφωνεί ότι είναι αποτελεσματικό ως προς τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης (Γράφημα 2).

Πίνακας 1. Μέσες τιμές

	N	M.T.	T.A.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	156	4,46	,74
ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	156	3,31	,73

Γράφημα 2. Ποσοστά συμφωνίας για τα εσωτερικά κίνητρα και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών (τιμή>3,5)

Από τον έλεγχο πιθανών συσχετίσεων φάνηκε ότι τα εσωτερικά κίνητρα συσχετίζονται σε μέτριο βαθμό με την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών [$r=0,416$, $N=156$, $P<0,001$] (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Συσχέτιση μεταξύ εσωτερικών κινήτρων και αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	-	
ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	.416**	-

Διαφοροποιήσεις

Βρέθηκε στατιστικά σημαντικά διαφορά ως προς τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε πολιτιστικό σύλλογο και τα εσωτερικά κίνητρα [$t(154) = 2,718$, $p = 0,008$]. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι είναι μέλη πολιτιστικών συλλόγων δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι έχουν εσωτερικά κίνητρα ($M.T.=4,7$ έναντι $M.T.=4,37$) (Πίνακας 3). Ακόμη, βρέθηκε στατιστικά σημαντικά διαφορά ως προς τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε πολιτιστικό σύλλογο και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους [$t(154) = 3,270$, $p = 0,001$]. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι είναι μέλη πολιτιστικών συλλόγων δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης ($M.T.=3,62$ έναντι $M.T.=3,2$)

Πίνακας 3. Έλεγχος διαφοροποίησης με τη χρήση t-test μεταξύ της συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε πολιτιστικό σύλλογο και στις υπό διερεύνηση μεταβλητές

ΜΕΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ		N	M.T.	T.A.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	ΝΑΙ	42	4,70	0,62
	ΟΧΙ	114	4,37	0,77
ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΝΑΙ	42	3,62	0,67
	ΟΧΙ	114	3,20	0,72

Βρέθηκε στατιστικά σημαντικά διαφορά ως προς τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε σεμινάρια λαϊκής παράδοσης και τα εσωτερικά κίνητρα [$t(154)=3,57$, $p=0,001$]. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια σχετικά με τη λαϊκή παράδοση δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι έχουν εσωτερικά κίνητρα ($M.T.=4,76$ έναντι $M.T.=4,39$). Ακόμη, βρέθηκε στατιστικά σημαντικά διαφορά ως προς τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε σεμινάρια και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους [$t(154) = 2,745$, $p = 0,001$]. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια λαϊκής παράδοσης δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης ($M.T.=3,64$ έναντι $M.T.=3,24$) (Πίνακας 4).

Πίνακας 4. Έλεγχος διαφοροποίησης με τη χρήση t-test μεταξύ της συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε σεμινάρια λαϊκής παράδοσης και στις υπό διερεύνηση μεταβλητές

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ		N	M.T.	T.A.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	ΝΑΙ	30	4,76	0,42
	ΟΧΙ	126	4,39	0,79
ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΝΑΙ	30	3,64	0,50

ΟΧΙ

126

3,24

0,76

Βρέθηκε στατιστικά σημαντικά διαφορά ως προς την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων λαϊκής παράδοσης και τα εσωτερικά κίνητρα [$t(154)=5,1, p=0,001$]. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν εφαρμόσει εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τη λαϊκή παράδοση δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι έχουν εσωτερικά κίνητρα (Μ.Τ.=4,77 έναντι Μ.Τ.=4,25). Ακόμη, βρέθηκε στατιστικά σημαντικά διαφορά ως προς τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε σεμινάρια και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους [$t(154) = 3,85, p = 0,001$]. Οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν εφαρμόσει εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τη λαϊκή παράδοση δηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης (Μ.Τ.=3,57 έναντι Μ.Τ.=3,13) (Πίνακας 5).

Πίνακας 5. Έλεγχος διαφοροποίησης με τη χρήση t-test μεταξύ της εφαρμογής εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στις υπό διερεύνηση μεταβλητές

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΛΑΪΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	N	M.T.	T.A.
ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ	ΝΑΙ	64	4,77	0,43
	ΟΧΙ	92	4,25	0,84
ΑΥΤΟΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ	ΝΑΙ	64	3,57	0,61
	ΟΧΙ	92	3,13	0,76

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι μπορεί να αξιοποιηθούν το YouTube, τα video, η μουσική και τα τραγούδια και η εικονική περιήγηση. Λιγότερο αναφέρουν τη μηχανή αναζήτησης της Google. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι εκπαιδευτικοί στη συγκεκριμένη ερώτηση είχαν τη δυνατότητα παραπάνω της μίας επιλογής ως απάντηση (Πίνακας 6).

Πίνακας 6. Ποιο μέσο, υλικό ή εφαρμογή θεωρούν πιο κατάλληλο(η) για τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης στα πλαίσια της διδακτικής πράξης;

ΨΗΦΙΑΚΑ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ	ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	%
Youtube	97	62,17
Video (αρχαικό-προσωπικό υλικό)	98	62,8
Powerpoint	72	46,2
Μουσική-τραγούδια	98	62,8
Αναζήτηση Google	51	32,7
Εικονική περιήγηση	72	46,2

Το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων, 40,6%, δήλωσε ότι ενσωματώνουν στη διδασκαλία τους τη λαϊκή παράδοση σε συνδυασμό με το μάθημα της Γλώσσας. Ένα ποσοστό της τάξης του 28,7% δήλωσε ότι αξιοποιούν στοιχεία της λαϊκής παράδοσης σε όλα τα μαθήματα (Πίνακας 7). Στα υπόλοιπα μαθήματα όπως στα Θρησκευτικά και την Ιστορία, τα ποσοστά είναι μικρότερα.

Πίνακας 7. Με αφορμή ποιο μάθημα διδάσκουν αντικείμενα που σχετίζονται με τη λαϊκή παράδοση

ΜΑΘΗΜΑ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	%
Γλώσσα	63	40,6
Μελέτη Περιβάλλοντος	18	11,9
Θρησκευτικά	13	7,9
Ιστορία	17	10,9
Όλα τα μαθήματα	45	28,7

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί προτιμούν να χρησιμοποιούν ως υλικό που σχετίζεται με τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης τις φωτογραφίες και τα τραγούδια και λιγότερο τα παραμύθια και διάφορους ιστότοπους με αντίστοιχο περιεχόμενο. Βέβαια, οι επιλογές εδώ δεν παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές ως προς τη συχνότητα (Πίνακας 8).

Πίνακας 8. Τι υλικό που σχετίζεται με τη λαϊκή παράδοση χρησιμοποιήσατε από το Διαδίκτυο;

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	ΑΝΑΦΟΡΕΣ	%
Φωτογραφίες	90	57,7
Παραμύθια	80	51,3
Ιστότοποι	75	48,1
Τραγούδια	88	56,4
Άλλο	11	7

Η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών συμφωνεί και μάλλον συμφωνεί ότι τα ψηφιακά παιχνίδια μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης σε ποσοστό 81,4%, ενώ μόλις το 2,6% διαφωνεί ή μάλλον διαφωνεί. Κατά αυτόν τον τρόπο, διαπιστώνουμε ότι ο ψηφιακός κόσμος μπορεί να συμβάλει και να εμπλουτίσει τη διδασκαλία των λαογραφικών φαινομένων (Πίνακας 9).

Πίνακας 9. Ποια είναι η άποψη των εκπαιδευτικών ως προς την αξιοποίηση των ψηφιακών παιχνιδιών στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	%
ΚΛΙΜΑΚΑ		
Διαφωνώ	2	1,3
Μάλλον Διαφωνώ	2	1,3
Ούτε Διαφωνώ/συμφωνώ	25	16
Μάλλον συμφωνώ	53	34
Συμφωνώ	74	47,4

Συμπεράσματα

Το πρώτο εύρημα της παρούσας έρευνας είναι ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματός μας εκφράζεται θετικά ως προς τη χρησιμότητα της λαϊκής παράδοσης στη διδακτική πράξη, εύρημα το οποίο ευθυγραμμίζεται εμμέσως με αντίστοιχο των Γκασούκα κ.ά., (2012). Φαίνεται λοιπόν ότι για τους εκπαιδευτικούς το αντικείμενο της λαϊκής παράδοσης εκτιμάται και υπολογίζεται από τους ίδιους σε σημαντικό βαθμό, οπότε μπορεί να θεωρηθεί αναπόσπαστο κομμάτι της μαθησιακής διαδικασίας. Οι εκπαιδευτικοί σχετίζουν το αντικείμενο της λαογραφίας κυρίως με το διδακτικό αντικείμενο της Γλώσσας. Επιπρόσθετα, οι ίδιοι θεωρούν χρήσιμα τα ψηφιακά μέσα, καθώς φάνηκε ότι την περίοδο της τηλεκπαίδευσης χρησιμοποίησαν διάφορα

ψηφιακά μέσα και υλικά για να υποστηρίξουν θεματικές που σχετίζονται με τη λαϊκή παράδοση. Αυτό δείχνει, από τη μία μεριά, ότι ασχολήθηκαν με τη λαϊκή παράδοση σε ένα βαθμό και από την άλλη, φαίνεται ότι τα ψηφιακά μέσα εμπλουτίζουν και δρουν επικουρικά στην αποτελεσματική διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης.

Δεύτερο εύρημά μας είναι ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών εκφράζεται θετικά ως προς τα εσωτερικά κίνητρα, δηλαδή δηλώνουν ότι τους αρέσει, απολαμβάνουν (τη) διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης. Από την άλλη, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μικρότερο ποσοστό των εκπαιδευτικών δηλώνει αποτελεσματικό και ικανό στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι αν και η λαϊκή παράδοση είναι ένα ευχάριστο αντικείμενο για τους εκπαιδευτικούς, φαίνεται πως δεν αισθάνονται πλήρως επαρκείς και καταρτισμένοι ως προς τη διαχείρισή του. Αυτό έχει ίσως να κάνει με την ελλιπή επιμόρφωση και πιθανόν με το γεγονός ότι δεν υπάρχει συστηματική ενασχόληση με το αντικείμενο της λαογραφίας. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως για την έλλειψη συστηματικής ενασχόλησης δεν ευθύνονται οι εκπαιδευτικοί αλλά υπάρχει απουσία, καθώς η λαϊκή παράδοση δεν παρουσιάζεται ως αυτόνομο διδακτικό αντικείμενο.

Ένα ακόμη εύρημα είναι ότι εντοπίστηκε μέτρια συσχέτιση ανάμεσα στα εσωτερικά κίνητρα και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών, κάτι το οποίο δείχνει πως όσο οι εκπαιδευτικοί απολαμβάνουν τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης, τόσο περισσότερο δηλώνουν πιο ικανοί στη διαχείρισή της. Βέβαια, μπορεί να ισχύει και το αντίθετο, δηλαδή όσο πιο αποτελεσματικοί αισθάνονται στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης, τόσο περισσότερο μπορεί να απολαμβάνουν τη διδασκαλία της. Τα εσωτερικά κίνητρα έχουν διερευνηθεί ευρέως στη διεθνή βιβλιογραφία και η έρευνα δείχνει ότι τα κίνητρα των εκπαιδευτικών επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά τους.

Τέλος, εντοπίστηκαν διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένα, οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει σεμινάρια λαϊκής παράδοσης, συμμετέχουν σε πολιτιστικούς συλλόγους, αλλά και έχουν εφαρμόσει εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με τη λαϊκή παράδοση, δηλώνουν ότι έχουν περισσότερα εσωτερικά κίνητρα και αισθάνονται πιο αποτελεσματικοί. Επομένως, το προσωπικό ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών για τη λαϊκή παράδοση, καθώς και η τριβή τους με το συγκεκριμένο αντικείμενο τους καθιστά, σύμφωνα με τους ίδιους, πιο αποτελεσματικούς και φαίνεται να απολαμβάνουν περισσότερο τη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης.

Τα παραπάνω ευρήματα καταδεικνύουν την αναγκαιότητα της στοχευμένης και συστηματικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο αντικείμενο, καθώς και την παροχή κινήτρων στους εκπαιδευτικούς για την ενασχόλησή τους μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα. Μία πρόταση θα ήταν η ένταξη της διδασκαλίας της λαϊκής παράδοσης ως ανεξάρτητη διδακτική ενότητα στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων, όπως αυτά εντάχθηκαν στο ωρολόγιο πρόγραμμα το φετινό σχολικό έτος.

Η παρούσα έρευνα, παρουσιάζοντας τα παραπάνω ευρήματα, τα οποία θεωρεί αρκετά σημαντικά, φιλοδοξεί να συμβάλει στην αναβάθμιση της διδασκαλίας του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Βιβλιογραφία

- Αθανασούλα-Ρέππα Α., Ανθοπούλου Σ. Σ., Κατσουλάκης Σ., & Μαυρογιώργος Γ. (1999). *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων : Διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού* (Τόμος Β'). Πάτρα: ΕΑΠ.
- Αρβανίτη, Ε., & Χρυσανθοπούλου, Β. (2014). Παιδαγωγική Λαογραφία και Μάθηση μέσω Σχεδιασμού: ένα μοντέλο επαγγελματικής μάθησης στο πανεπιστήμιο. Στο Ε. Αυδίκος & Σ. Κοζιού (επιμ.), *Λαϊκός Πολιτισμός και Εκπαίδευση. Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κέντρο Ιστορικής και Λαογραφικής Έρευνας «Ο Απόλλων»- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* (σσ. 37-44). Καρδίτσα: Graphicart.
- Αυδίκος, Ε. (2009). *Εισαγωγή στις σπουδές του λαϊκού πολιτισμού*. Αθήνα: Κριτική.

- Αυδίκος, Ε. (2014). Εισαγωγή. Στο Ε. Αυδίκος & Σ. Κοζιού (επιμ.), *Λαϊκός Πολιτισμός και Εκπαίδευση. Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κέντρο Ιστορικής και Λαογραφικής Έρευνας «Ο Απόλλων»- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* (σς 7-8). Καρδίτσα: Graphicart.
- Βαλασιάδης, Ε., Κατσαδώρας, Γ., Κακάμπουρα, Ρ., & Φωκίδης Ε. Λαϊκός Πολιτισμός και Ψηφιακό Παιχνίδι στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Στο Φ. Γούσιος (επιμ.), *Πρακτικά 4ου Συνεδρίου Νέου Παιδαγωγού* (σς. 1026-1033). Αθήνα: Νέος Παιδαγωγός.
- Γκασούκα, Μ., & Φουλίδη, Ξ. (2012). *Σύγχρονοι ορίζοντες των λαογραφικών σπουδών*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.
- Γκουντούμα, Μ. (2018). *Η πρόσληψη του χιούμορ από τους Έλληνες εκπαιδευτικούς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: Η εκπαίδευση μέσα από τα σκίτσα του Αρκά*. Αδημοσίευτη Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Διαθέσιμο στο παράρτημα βιβλιοθήκης Ρόδου. Ανακτήθηκε από <https://hellenicus.lib.aegean.gr/handle/11610/18003>
- Creswell, D. (2011). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα: Έλλην.
- Ζιώγα, Α. (2010). *Η προφορική αφήγηση ως γλωσσική έκφραση στη διδακτική πράξη*. Αδημοσίευτη Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα. Ανακτήθηκε 10 Σεπτεμβρίου 2021, από τη διεύθυνση M.E.ZIΩΓA.pdf
- Κανελλόπουλος, Α., & Κουτσούμπα, Μ. (2019). Η Έρευνα για την Τηλεδιάσκεψη στην εξΑΕ. Μία Βιβλιογραφική Ανασκόπηση. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15(2), σσ. 54-77. doi: <http://dx.doi.org/10.12681/jode.21619>
- Καπτανιάρης Α. (2017). *Λαϊκός Πολιτισμός και Εκπαίδευση: Ο ρόλος της Πληροφορικής και των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην παραγωγή ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού*. Αδημοσίευτη Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Διαθέσιμο από τη βάση δεδομένων του Εθνικού Αρχείου Διδακτορικών Διατριβών (ΕΑΔΔ). Ανακτήθηκε από <http://hdl.handle.net/10442/hedi/40778>
- Καπτανιάρης, Α. (2020). *Ψηφιακή Λαογραφία και εκπαίδευση. Εμπλουτισμένα μέσα και καινοτόμες προσεγγίσεις στη διδακτική του λαϊκού πολιτισμού*. Αθήνα: Πεδίο.
- Κατσαδώρας, Γ. (2011). Ο λαϊκός πολιτισμός την εποχή της παγκοσμιοποίησης. Στο Π. Φώκιαλη, Γ. Ξανθάκου & Ν. Ανδρεαδάκης (επιμ.), *Διεργασίες σκέψης στο σχολείο και την κοινωνία*, (σς. 90-99). Αθήνα: Πεδίο.
- Κατσαδώρας, Γ. (2013). Η επιστήμη της λαογραφίας στη σύγχρονη τεχνολογική εποχή. Η ηλεκτρονική προφορικότητα. Στο Γ. Κόκκινος & Μ. Μασκοφόγλου-Χιονίδου (επιμ.), *Επιστήμες της εκπαίδευσης: από την ασθενή ταξινόμηση της παιδαγωγικής στη διεπιστημονικότητα και στον επιστημονικό υβριδισμό* (σς. 99-122). Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Κλαδά, Ν. (2021). Το πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και της τηλεεκπαίδευσης μέσα από τις απόψεις μαθητών Δ. Εκπαίδευσης και φοιτητών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, όπως βιώθηκε σε καιρό πανδημίας. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 11(8B), σσ. 46-54.
- Κοζιού-Κολοφωτιά, Β. (2014). Εισαγωγή. Στο Ε. Αυδίκος & Σ. Κοζιού (επιμ.), *Λαϊκός Πολιτισμός και Εκπαίδευση. Πρακτικά 4^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Κέντρο Ιστορικής και Λαογραφικής Έρευνας «Ο Απόλλων»- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας* (σς. 5-6). Καρδίτσα: Graphicart.
- Κουλλαπή, Κ., & Λύρα, Ολ. (2020). Η αυτοαποτελεσματικότητα και η συλλογική αυτοαποτελεσματικότητα των δασκάλων της Κύπρου σε τάξεις συνεκπαίδευσης με μαθητές στο φάσμα του αυτισμού. *Προσχολική και Σχολική Εκπαίδευση*, 8(1), σσ. 31-58. doi:<https://doi.org/10.12681/rpej.21163>.
- Λυκεσάς, Γ., & Τυροβολά, Β. (2007). Η θέση του παραδοσιακού χορού στα αναλυτικά προγράμματα της δημοτικής εκπαίδευσης και η εφαρμογή του στην πράξη, *Μουσικοπαιδαγωγικά*, 5, 102-116.
- Μιχαήλ, Γ. (2009). *Homo Interneticus ή Λαογραφία και Διαδίκτυο*. Ανακτήθηκε από <http://www.laographiki.gr/HOMO-INTERNETICUS.pdf>.

- Μπενέκος, Δ. (2013). Λαογραφία και εκπαίδευση: Τα σύγχρονα σχολικά εγχειρίδια του Δημοτικού και ο λαϊκός πολιτισμός. Στο Μ. Α. Αλεξιάδης & Γ. Χ. Κούζας (επιμ.), *100 Χρόνια Ελληνικής Λαογραφίας 1909-2009*: Πρακτικά Πανελληνίου Συνεδρίου (σσ. 657-672). Αθήνα: Δελτίον της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας.
- Νιτσιάκος, Β. (2008). *Προσανατολισμοί. Μια κριτική εισαγωγή στη Λαογραφία*. Αθήνα: Κριτική.
- Ξαφάκος, Ε., Τζήλου, Γ., & Πασιόπουλος, Γ. (2022). Απόψεις και στάσεις των δασκάλων σχετικά με τη χρησιμότητα της τηλεκαίδευσης, τα εσωτερικά κίνητρα και την αντιλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητά τους την περίοδο της πανδημίας. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 11(4A), σσ. 110-125.
- Παπά, Χ. (2018). *Λαϊκός πολιτισμός και κατανόηση του παρελθόντος για παιδιά πρώτης σχολικής ηλικίας: διδακτικές εφαρμογές στη λαογραφική συλλογή του ΦΣΦ «Ο Αριστοτέλης»*. Δημοσίευτη Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα. Ανακτήθηκε από <https://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/952>
- Παπαδημητρίου, Σ., & Λιοναράκης, Α. (2016). Ο Ρόλος του Καθηγητή -Συμβούλου και η ανάπτυξη μηχανισμού υποστήριξης του στην εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. *8ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 5(2A), σσ. 38-55.
- Παπαδημητρίου, Σ. (2021). Ο ρόλος της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης στην επείγουσα εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19. *1ο Διεθνές Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες*, (1), σσ. 191-202.
- Robson, C. (2007). *Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σοφός, Α. (2021). Εναρκτήρια ομιλία συνεδρίου. *1ο Διεθνές Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες*, (1), σσ. 15-19.
- Σταυριανού, Ε. (2019). *Η Παράδοση δε μυρίζει ναφθαλίνη, πλάθεται σαν πλαστελίνη: Παιδαγωγικό Υλικό για τον Λαϊκό Πολιτισμό και τη Λαϊκή Τέχνη*. Δημοσίευτη Διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Διαθέσιμο στο παράρτημα βιβλιοθήκης ρόδου. Ανακτήθηκε από <https://hellanicus.lib.aegean.gr/handle/11610/19703>
- Τάλλου, Κ. (2021). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο Νηπιαγωγείο εν μέσω COVID-19: μια έρευνα δράσης σε Νηπιαγωγείο της πόλης των Ιωαννίνων μέσω αξιοποίησης της συνεργασίας σχολείου-οικογένειας. *Μάθηση και τεχνολογίες*, 5, σσ. 1-11. Ανακτήθηκε από https://mag.e-diktyo.eu/wp-content/uploads/2021/03/5t_14_talou.pdf
- Φουλίδη, Ξ. (2015). *Νέοι ορίζοντες στις ελληνικές λαογραφικές σπουδές: το Διαδίκτυο ως πεδίο παραγωγής, διάδοσης και εκπαιδευτικής αξιοποίησης του λαογραφικού πολιτισμού*. Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Διαθέσιμο από τη βάση δεδομένων του Εθνικού Αρχείου Διδακτορικών Διατριβών (ΕΑΔΔ). Ανακτήθηκε από <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/35927>
- Χρήστου, Η., Λάμπρου, Μ., Ρούκα, Α., Μπιχάκη, Π., Παλιουδάκης, Π., Καρεκλίδη, Α., Ταστάνη, Ε., & Αποστολίδου, Α. (2020). «Από το Μύθο στο Λόγο!» Αξιοποίηση μύθων και θρύλων της λαϊκής παράδοσης στην εκπαιδευτική διαδικασία Χρήστου. *Open Schools Journal for Open Science*, 3(8).
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior* 4 (pp. 71-81). New York: Academic Press.
- Baros, M. A., Laburú, C. E., & Da Silva, F. R. (2010). An instrument for measuring self-efficacy beliefs of secondary school physics teachers. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2(2), σσ. 3129-3133.
- Cardullo, V., Wang, C., Burton, M., & Dong, J. (2021). K-12 teachers' remote teaching self-efficacy during the pandemic. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, 14(1), σσ. 32-45. <https://doi.org/10.1108/JRIT-10-2020-0055>
- Dolighan, T. & Owen, M. (2021). Teacher efficacy for online teaching during the COVID-19 pandemic. *Brock Education*, 30(1), σσ. 95-116.
- Fernet, C., Senécal, C., Guay, F., Marsh, H., & Dowson, M. (2008). The Work Tasks Motivation Scale for Teachers (WTMST). *Journal of Career Assessment*, 16(2), σσ. 256-279.

- Hodges, C. Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). *The Difference between Emergency Remote Teaching and Online Learning*. Retrieved from <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>.
- Motiejūnaitė-Schulmeister, A., & Crosier, D. (2020). *How is COVID-19 affecting schools in Europe?* Available at <https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/how-COVID-19-affecting-schools-europe>
- Skaalvik, E. M., & Skaalvik, S. (2010). Teacher self-efficacy and teacher burnout: A study of relations. *Teaching and Teacher Education*, 26, σσ. 1059-1069.
- Wang, H., Hall, N., & Rahimi, S. (2015). Self-efficacy and casual attributions in teachers: Effects on burnout, job satisfaction, illness, and quitting intentions. *Teaching and Teacher Education*, (47), σσ. 120-130. doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2014.12.005>

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο

Γενικές ερωτήσεις

1. Ανήκω/ είμαι μέλος κάποιου πολιτιστικού συλλόγου.
2. Έχω παρακολουθήσει σεμινάρια ή οποιοδήποτε άλλη επιμόρφωση σχετικά με τη διδακτική της λαϊκής παράδοσης.
3. Βρίσκω χρήσιμη τη διδασκαλία της Λαϊκής παράδοσης στη διδακτική μου πράξη.
4. Έχω υλοποιήσει εκπαιδευτικό πρόγραμμα με θεματολογία από τη Λαϊκή παράδοση.
5. Με αφορμή ποιο μάθημα διδάσκετε αντικείμενα που σχετίζονται με τη λαϊκή παράδοση;

Κίνητρα εκπαιδευτικών

1. Μου αρέσει να διδάσκω θέματα που σχετίζονται με τη Λαϊκή παράδοση.
2. Η διδασκαλία της Λαϊκής παράδοσης αποτελεί για εμένα μια ευχάριστη διαδικασία.
3. Θεωρώ σημαντική για τους μαθητές να γνωρίσουν στοιχεία της Λαϊκής Παράδοσης.

Εξ αποστάσεως- πρακτικές εφαρμογές

1. Κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δίδαξα θέματα που σχετίζονται με τη Λαϊκή παράδοση.
2. Ποιο μέσο, υλικό ή εφαρμογή θεωρείτε πιο κατάλληλη για τη διδασκαλία της Λαϊκής παράδοσης στα πλαίσια της διδακτικής πράξης; (YouTube, ppt, video, άλλο)

Αυτοαποτελεσματικότητα εκπαιδευτικών

1. Αισθάνομαι ικανός/ή, καταρτισμένος/η να διδάξω θεματικές της Λαογραφίας σε οποιαδήποτε τάξη του δημοτικού.
2. Θεωρώ πως πετυχαίνω τους διδακτικούς μου στόχους στη διδασκαλία της λαϊκής παράδοσης.
3. Είμαι πάντα σε θέση να απαντώ σε ερωτήσεις των μαθητών που άπτονται του αντικειμένου της Λαογραφίας.
4. Συναντώ δυσκολίες για να εξηγήσω στους μαθητές κάποιες έννοιες και όρους της λαϊκής παράδοσης.